

Analýza cenového vývoje základních druhů potravin 5/2024

Obsah

Úvod	3
1. Analýza cenového vývoja základných druhov potravín.....	4
2. Pomer spotrebiteľských a odbytových cien vybraných základných druhov potravín	15
Záver	17

Úvod

Vláda Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“) uznesením č. 732 z 20. decembra 2023 (ďalej len „uznesenie“) v bode B.5. uložila ministrom financií dôsledne sledovať a vyhodnocovať vývoj cien potravín a navrhovať účinné opatrenia. Na základe tohto uznesenia Ministerstvo financií Slovenskej republiky vykonáva Analýzu cenového vývoja základných druhov potravín (ďalej len „analýza“) a aktualizuje výstupy z týchto analýz.

Cieľom analýz je sledovať cenový vývoj základných druhov potravín a v prípade existencie mimoriadnej trhovej situácie s priamym vplyvom na ceny základných potravín na tuzemskom trhu a ohrozenia cenovej stability alebo dostupnosti základných potravín, navrhnúť opatrenia na riešenie mimoriadnej situácie.

Záverom doterajších analýz bola skutočnosť, že súčasný vývoj neohrozuje dostupnosť základných potravín a neodôvodňuje priamu cenovú reguláciu konkrétnych druhov potravín. Na základe výstupov z Analýzy cenového vývoja základných druhov potravín 2/2023 boli navrhnuté konkrétne opatrenia s využitím zákonných nástrojov, ktoré by mohli prispieť k riešeniu vývoja v oblasti cien potravín.

Táto analýza je aktualizáciou Analýzy cenového vývoja základných druhov potravín 4/2024, ktorá bola vzatá na vedomie vládou dňa 26. júna 2024 a reflektuje aktuálny cenový vývoj.

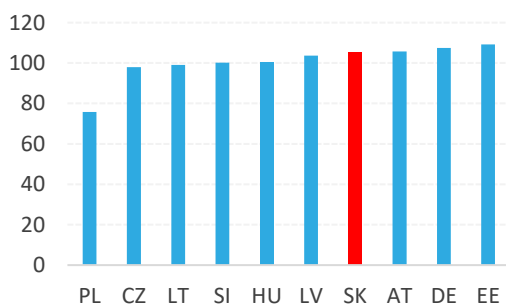

1. Analýza cenového vývoja základných druhov potravín

Ceny potravín na agregátnej úrovni

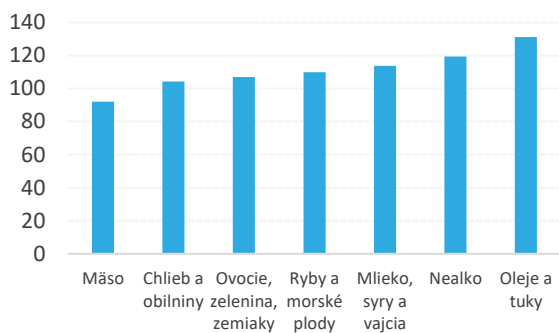
Ceny potravín na Slovensku boli v roku 2023 na úrovni 106% priemeru Európskej únie (ďalej len „EÚ“): výrazne nižšie boli v Poľsku, kde dosiahli len 76% priemeru EÚ, v Česku, Litve, Slovinsku a Maďarsku sa nachádzali ceny na priemere EÚ. V Lotyšsku, na Slovensku a v Estónsku boli nad priemerom EÚ. V medziročnom porovnaní rástli v roku 2023 vo východnej EÚ ceny potravín rýchlejšie než v západnej EÚ. Najvyšší nárast oproti priemeru EÚ zaznamenali Maďarsko (10,4 p.b.), Slovensko (4,9 p.b.) a Poľsko (4,1 p.b.). Pre prudký nárast sú ceny potravín na Slovensku takmer na úrovni Rakúska, stále však zaostávajú za cenami v Nemecku či Francúzsku. Pri detailnejšom pohľade vidíme, že výrazne nad priemerom EÚ sú slovenské ceny v kategórii oleje a tuky, aj kvôli vysokým cenám masla. Nadpriemerné sú aj ceny nealkoholických nápojov. Naopak pod priemerom sú na Slovensku ceny mäsa.

Medzinárodné porovnanie cien potravín v rámci zberu PKS (% EÚ)

Zdroj: Eurostat, IFP

Ceny jednotlivých kategórií potravín v SR zo zberu PKS (% EÚ)

Zdroj: Eurostat, IFP

Vývoj cien potravín

Ceny potravín začali rásť celosvetovo v dôsledku vojny v Ukrajine a následného narušenia svetového obchodu s agrokomoditami a energiami. Ukrajina a Rusko dodávajú 28 % celosvetovo obchodovanej pšenice, 29 % jačmeňa, 15 % kukurice a 75 % slnečnicového oleja. Invázia mala za následok narušenie dodávok týchto komodít a prudký nárast ich cien. Ďalším dôsledkom vojny bol aj celosvetový rast cien energií, ktoré následne zvyšovali náklady na pestovanie plodín, výrobu, transport a predaj potravín.

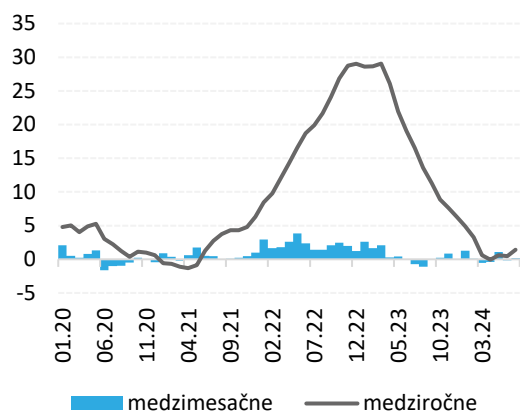
Rast cien na Slovensku dosiahol vrchol v marci 2023 a odvtedy potravinová inflácia postupne spomaľuje. Kým v období od januára 2022 do marca 2023 ceny potravín (bez nealka, alkoholických nápojov a tabaku) rástli v priemere o 2,1 % mesačne, od apríla 2023 do júla 2024 rástli v priemere len o 0,1%, čo je rovnako ako priemer eurozóny. V lete sa však ceny vrátili k mierne vyššej dynamike. Priemerná zmena za posledné tri mesiace¹ bola vyššia (0,4 %) ako priemer za obdobie rokov 2000-2021 (0,0 %).

Najrýchlejšie rastúcou položkou potravinovej inflácie boli v poslednom období oleje a tuky (3,3%), mäso (0,8 %) a chlieb a obilniny (0,7 %)). Najviac zlacnelo ovocie (-2,0 %), zelenina (-1,7 %) a pivo (-0,6 %).

¹ Priemer posledných troch mesiacov 05/2024-07/2024

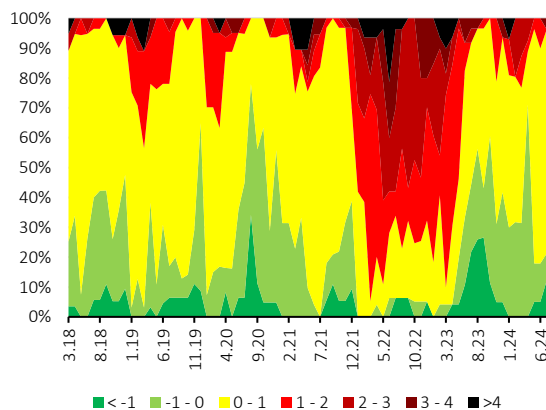

Medziročný a medzimesačný rast cien potravín (bez nealka, alkoholu a tabaku) na Slovensku (%)

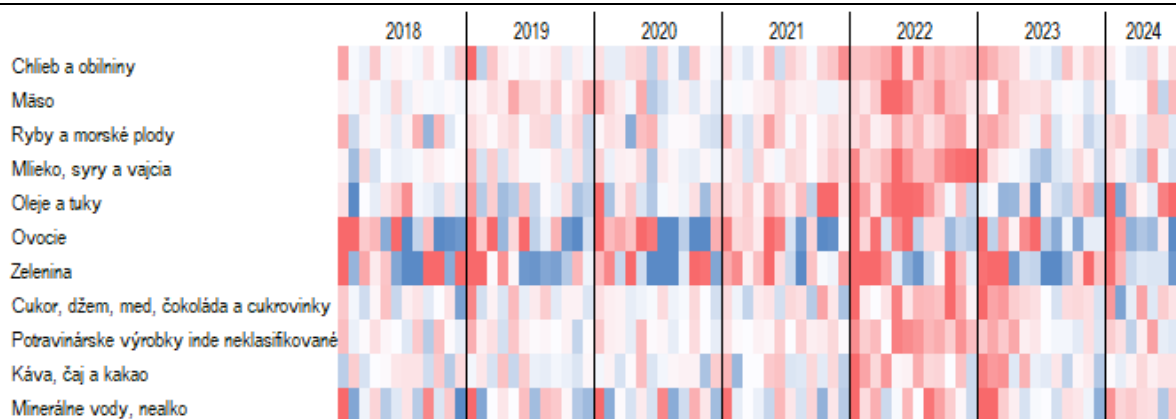
Zdroj: ŠÚ SR

Podiel potravín v spotrebnom koši podľa rýchlosti rastu na Slovensku (% , medzimesačne, 3MMA)

Zdroj: ŠÚ SR, IFP

Tepelná mapa medzimesačných zmien jednotlivých kategórií potravín (%)

Farebná škála označuje medzimesačné rasty od -4% a menej (tmavomodrá) po +4% a viac (tmavočervená)

Zdroj: ŠÚ SR, IFP

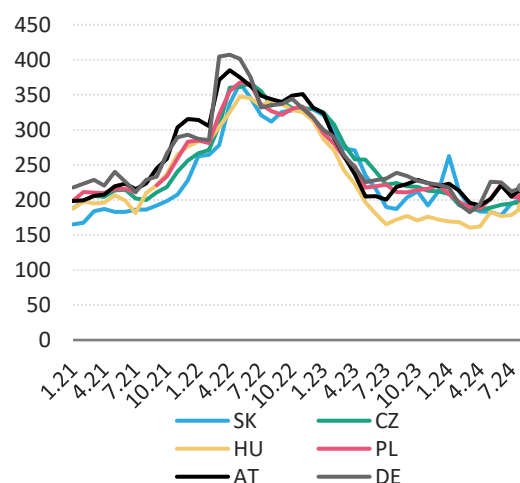
Pod spomalenie inflácie sa podpísal návrat komoditných cien v poľnohospodárstve na úroveň z roku 2021. Ceny pšenice a olejnin sa po výraznom raste v celom regióne v roku 2022 vrátili na úroveň z roku 2021. Veľkoobchodná cena slovenskej pšenice pritom nevybočuje svojou hodnotou štátom V4, či Rakúsku alebo Nemecku. Naopak, väčšinu času bola v rokoch 2021 a 2022 lacnejšia než v okolitých štátoch.

Svetové ceny energií klesli na úrovne z roku 2021 a na ceny potravín už netlačia. Aj ceny palív a vývoj futurít na finančných trhoch sú stabilné a nebudú v blízkej budúcnosti na potravinovú infláciu vytvárať tlak. Zároveň sa uvoľnili v porovnaní s rokom 2021 aj tlaky v globálnych dodávateľských reťazcoch. Tieto faktory znižujú náklady na výrobu, prepravu a skladovanie potravín. Slovensko je na tieto faktory vzhľadom na relatívne vyššiu energetickú náročnosť potravinového priemyslu citlivejšie než krajiny západnej Európy.

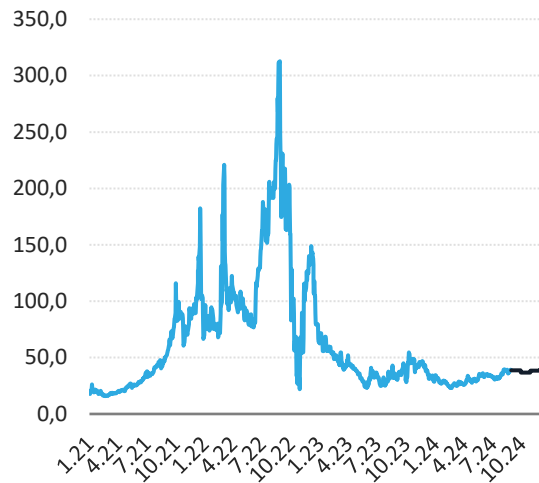
Ceny vstupných komodít na svetových trhoch tak vytvorili priestor na pokles spotrebiteľských cien potravín alebo aspoň na ich stabilný vývoj.

Pšenica - veľkoobchodná cena, komodity (v €/tona)

Zdroj: EK

Spotová cena plynu TTF a futures do roku 2024 (€/MWh)

Zdroj: eex.com

Medzinárodné porovnanie cien základných potravín

Primeranosť maloobchodnej ceny konkrétnej potraviny bola preskúmaná pomocou medzinárodného porovnania a pomocou analýzy ziskov na úrovni jednotlivých sektorov a firiem. Odhadnúť maržu na konkrétnej potravine je prakticky nemožné, keďže výslednú cenu produktu ovplyvňuje veľký počet nákladových faktorov, ktorých vplyv nie je možné spoľahlivo vyčíslť na jednotkovej (resp. hraničnej) úrovni. Avšak za predpokladu, že tieto faktory sú naprieč krajinami podobné, pomocou medzinárodného porovnania je možné identifikovať nezvyčajný vývoj aj na úrovni konkrétnej potraviny. Zároveň, analýza jednotlivých sektorov a firiem na Slovensku môže odhaliť, či správanie trhu s potravinami ako celku nevykazuje známky mimoriadnej situácie.

Decembrová analýza cien cez medzinárodné porovnanie maloobchodných cien naznačila nezvyčajne vysokú cenu masla, vajec a syru Eidam na Slovensku. Podľa údajov dostupných k začiatku decembra, ceny mlieka a jogurtov mohli od leta klesnúť, ale nestalo sa tak. Naopak, ceny mäsa (hydiny, hovädzieho a bravčového) sa neodchyľovali od medzinárodného priemeru. Cena chleba bola na Slovensku s porovnaním s Českom dlhodobo vyššia, avšak porovnanie môže byť skreslené, keďže ceny Českého štatistického úradu a Štatistického úradu Slovenskej republiky (ďalej len „ŠÚ SR“) neporovnávajú ceny rovnakého chleba. Maloobchodné ceny múky boli pritom na Slovensku nižšie než v Česku.

V marcovej aktualizácii analýzy boli ceny potravín nižšie oproti decembrovej analýze z dôvodu metodických zmien zberu ŠÚ SR. Najväčšou metodickou zmenou je zber údajov zo skenerov pokladní, ktorý nahradil pôvodný „manuálny“ zber údajov z cenoviek. Novšie údaje o cenách tak už obsahujú

Ministerstvo financií Slovenskej republiky

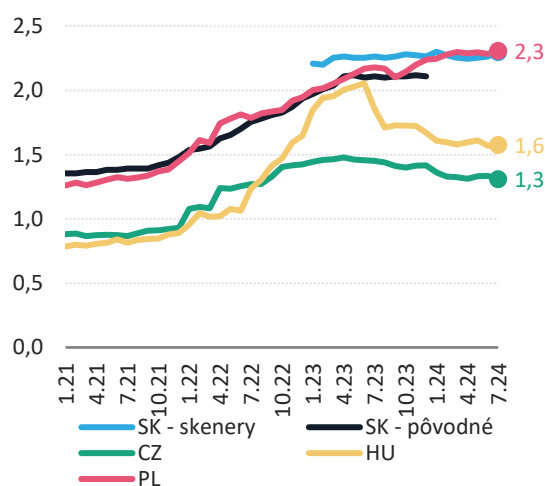
skutočne zaplatené ceny (aj po akciách), čo opticky znížilo priemerné ceny oproti pôvodným cenovým údajom².

V júnovej aktualizácii boli porovnávané aj ceny potravín v Poľsku, kde je lacnejšia najmä zelenina.

Ceny zemiakov a jablák boli o 30 % až 40 % lacnejšie ako na Slovensku. Ostatné porovnávané potraviny neboli v Poľsku lacnejšie, avšak tamojšie ceny môžu byť v skutočnosti nižšie, pretože v Poľsku sa rovnako ako v Česku neprezentujú údaje zo skenerov, ale z pultového zberu.

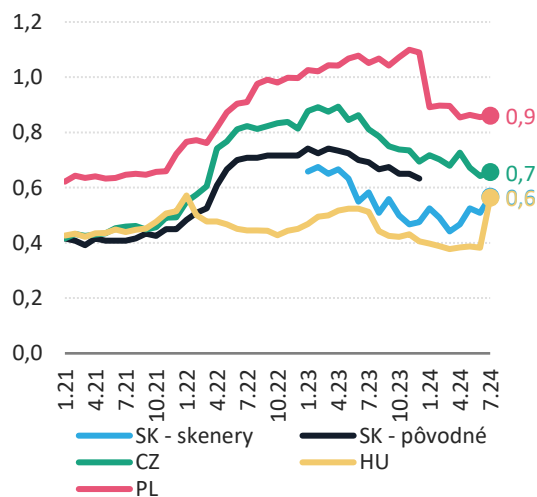
V septembrovej aktualizácii sa potvrdzuje, že na Slovensku sú v porovnaní so susednými štátmi nižšie ceny mäsa, no vyššie ceny chleba, jablák a zemiakov. V prípade bravčového karé, kurčiat a hovädzieho mäsa je cena na Slovensku v porovnaní s Poľskom o 20 % nižšia. Mlieko je oproti Maďarsku a Poľsku taktiež lacnejšie o 10 % až 20 %. Naopak vyššie sú ceny chleba, no pri chlebe nemusia štatistické úrady porovnávať úplne totožné produkty. To môže vysvetľovať cenové rozdiely. Ceny vajec klesli v posledných mesiacoch na úroveň ceny v Česku. Cena masla je na Slovensku mierne vyššia než v Česku, no nižšia než v Poľsku a Maďarsku. Syr Eidam je na Slovensku drahší oproti susedom asi o 10 %. Jablká a zemiaky sú na Slovensku drahšie než v Poľsku a Maďarsku asi o 20 %, no cenovo sú na rovnakej úrovni ako v Česku.

Chlieb³, maloobchodná cena (v €/kg, bez DPH)

Zdroj: ŠÚ SR, ČSÚ, KSH, GUS

Múka, maloobchodná cena (v €/kg, bez DPH)

Zdroj: EK

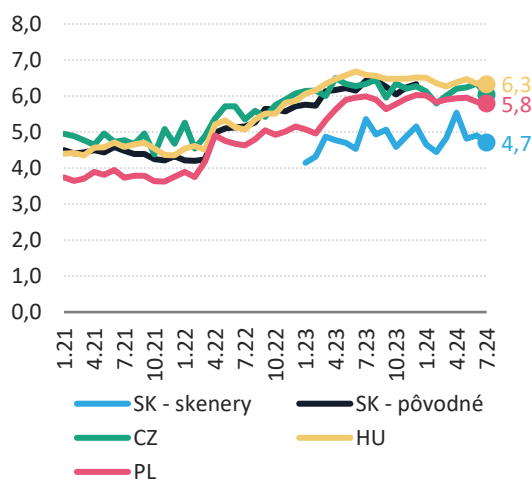
² Vyjadrenie ŠÚ SR: „Ceny potravín, zverejňované Štatistickým úradom SR sú iba orientačné a vychádzajú zo zdrojových údajov získavaných pre výpočet Indexov spotrebiteľských cien. Každá krajina má vlastnú metodiku pre zber zdrojových údajov a pre výber predajní, v ktorých ceny zisťuje. Portfólio predajní nie je v jednotlivých krajinách totožné – niekde môžu prevládať diskontné predajne, v ďalšej krajine zase môže byť vo vzorke väčší počet nezávislých malých predajní, čo ovplyvňuje výšku vypočítanej priemernej ceny. Na základe uvedeného možno konštatovať, že pri priemerných cenách vypočítaných zo zdrojových údajov pre výpočet indexu spotrebiteľských cien nie je vhodné porovnávať medzi krajinami absolútne hodnoty priemerných cien, ale vývoj cien v čase. Z tohto dôvodu aj ŠÚ SR zverejnil ceny vypočítané z nového zdroja údajov už od januára 2023, aby bolo možné urobiť analýzu vývoja cien vybraných produktov za obdobie posledného roka.“

³ Pôvodné dáta uvádzali cenu položky „chlieb tmavý“, skenerové dáta uvádzajú cenu „chleba obyčajného“.

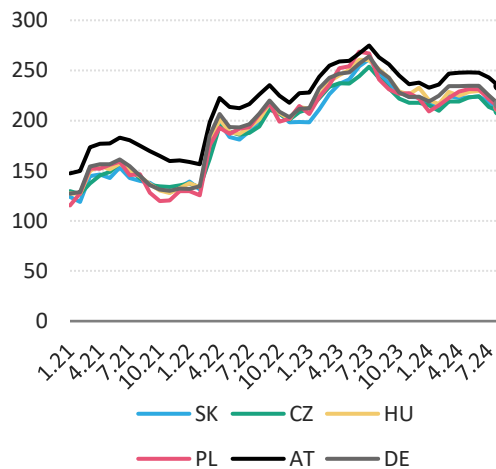
Ministerstvo financií Slovenskej republiky

Bravčové karé⁴, maloobchodná cena (v €/kg, bez DPH)

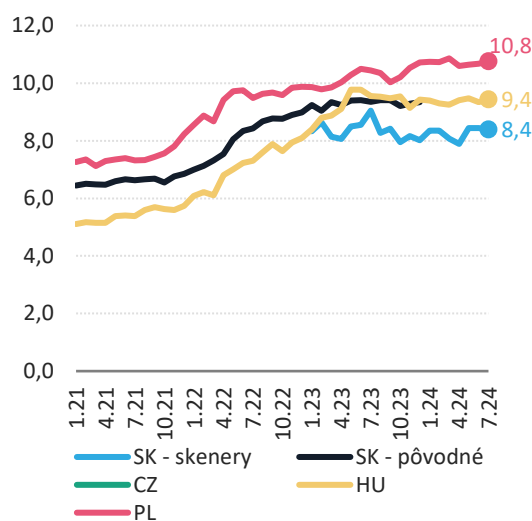
Zdroj: ŠÚ SR, ČSÚ, KSH, GUS

Bravčové, cena komodity (v €/100 kg)

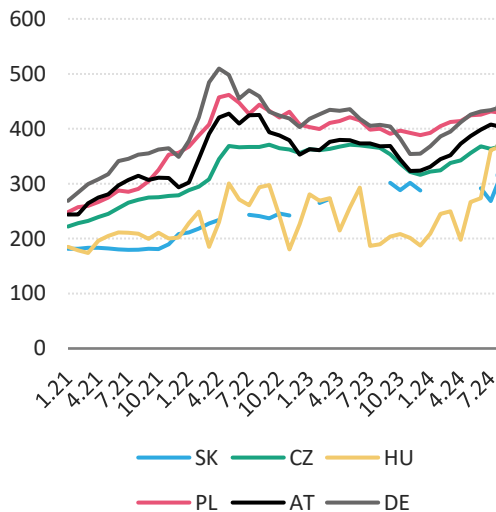
Zdroj: EK

Hovädzie predné bez kosti, maloobchodná cena (v €/kg, bez DPH)

Zdroj: ŠÚ SR, KSH, GUS

Hovädzie, cena komodity (v €/100 kg)

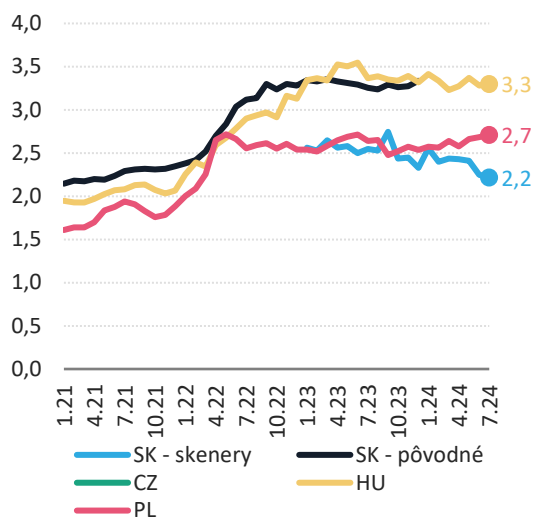
Zdroj: EK

⁴ Pôvodné dáta uvádzali cenu bravčového karé s kosťou, skenerové dáta uvádzajú cenu bez kosti.

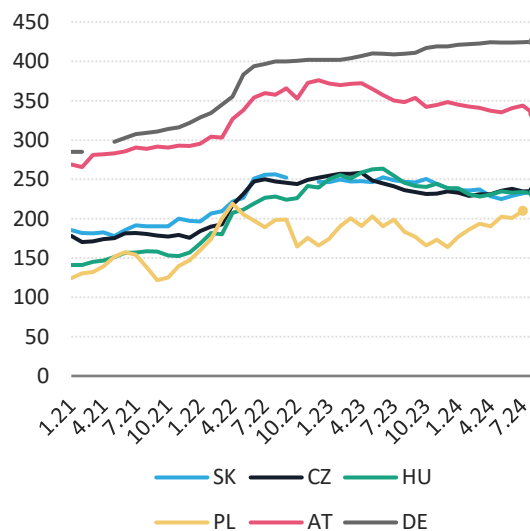
Ministerstvo financií Slovenskej republiky

Kurča pitvané, maloobchodná cena (v €/kg, bez DPH)

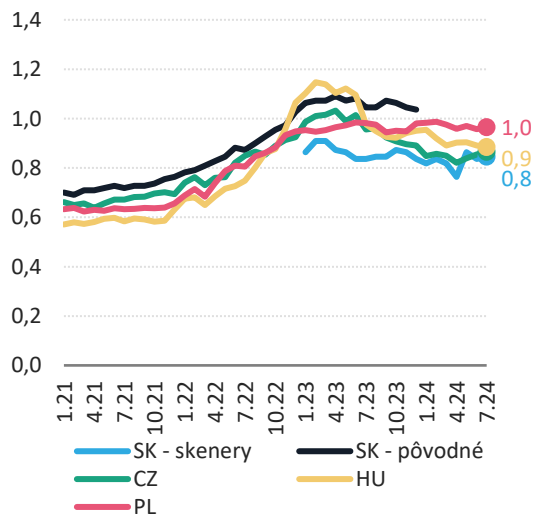
Zdroj: ŠÚ SR, KSH, GUS

Kurča, cena komodity (v €/100 kg)

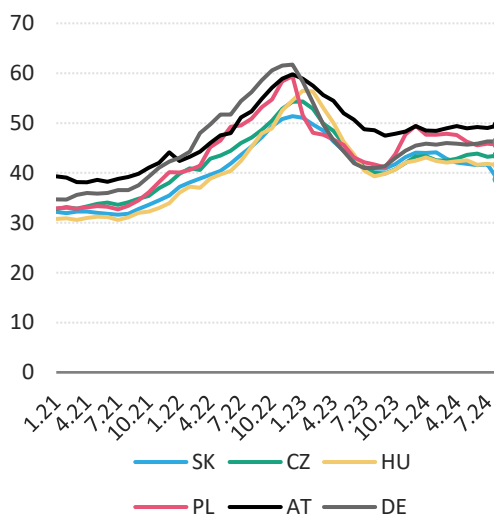
Zdroj: EK

Mlieko polotučné, maloobchodná cena (v €/l, bez DPH)

Zdroj: ŠÚ SR, ČSÚ, KSH, GUS

Mlieko, cena komodity (v €/100 kg)

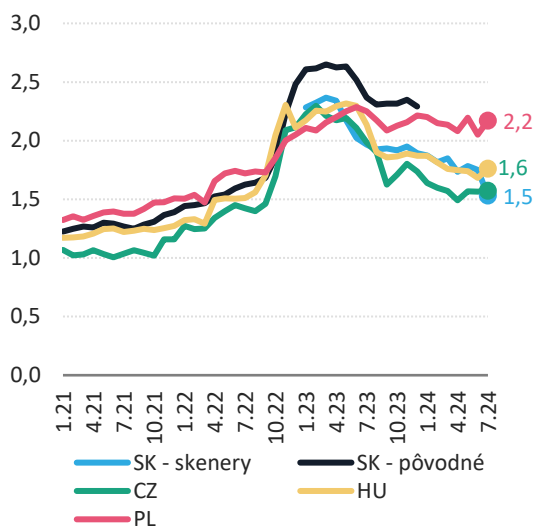

Zdroj: EK

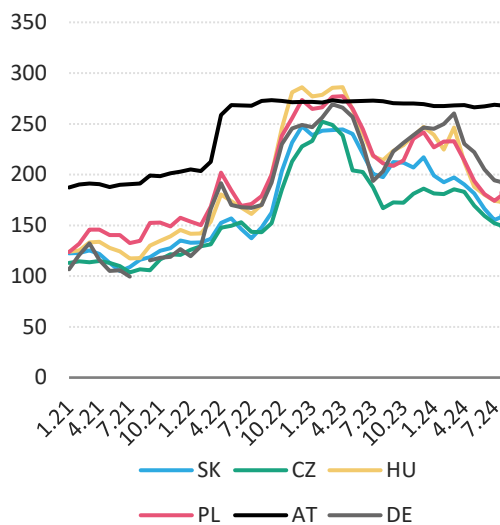
Ministerstvo financií Slovenskej republiky

Vajcia, maloobchodná cena (v €/10 ks, bez DPH)

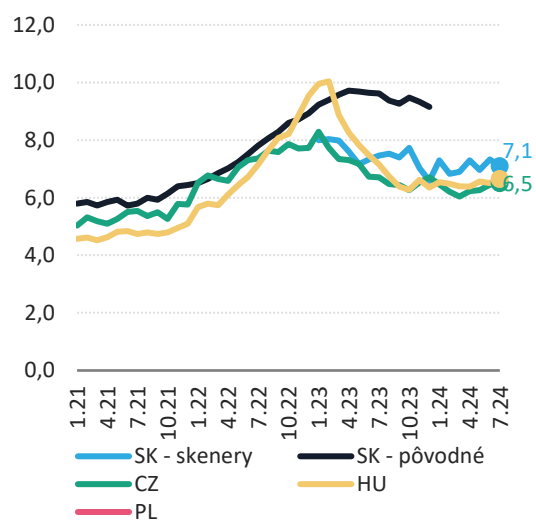
Zdroj: ŠÚ SR, ČSÚ, KSH, GUS

Vajcia, cena komodity (v €/100 kg)

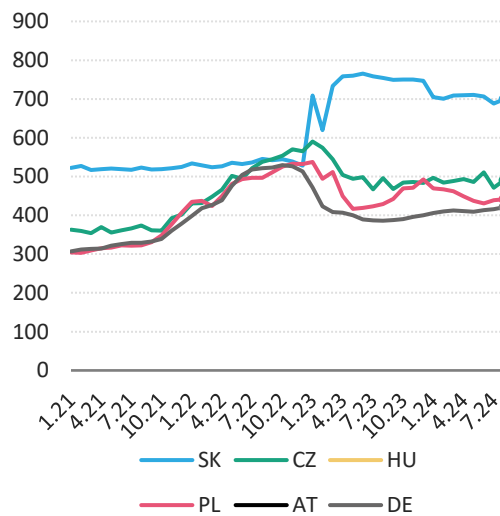
Zdroj: EK

Eidam, maloobchodná cena (v €/kg, bez DPH)

Zdroj: ŠÚ SR, ČSÚ, KSH

Eidam, cena komodity (v €/100 kg)

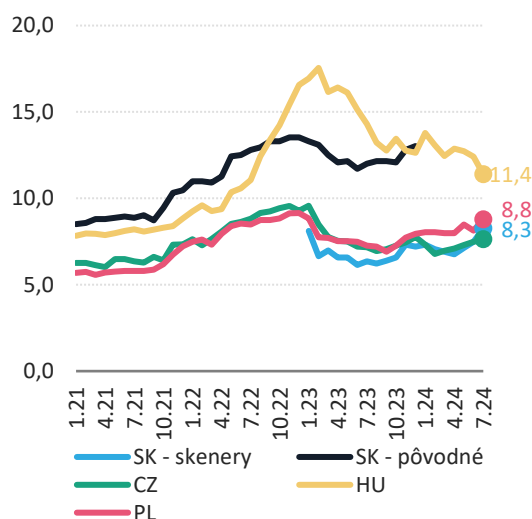

Zdroj: EK

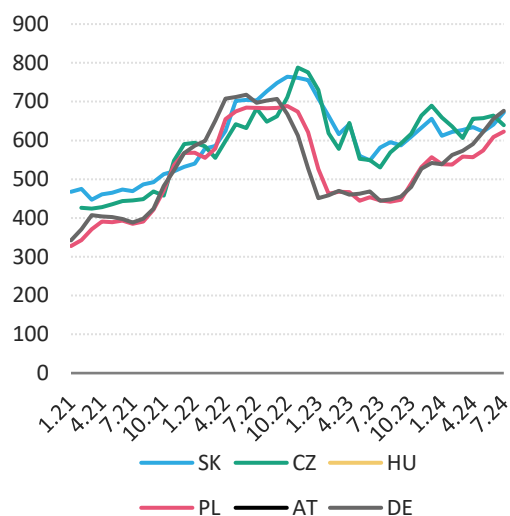
Ministerstvo financií Slovenskej republiky

Maslo⁵, maloobchodná cena (v €/kg, bez DPH)

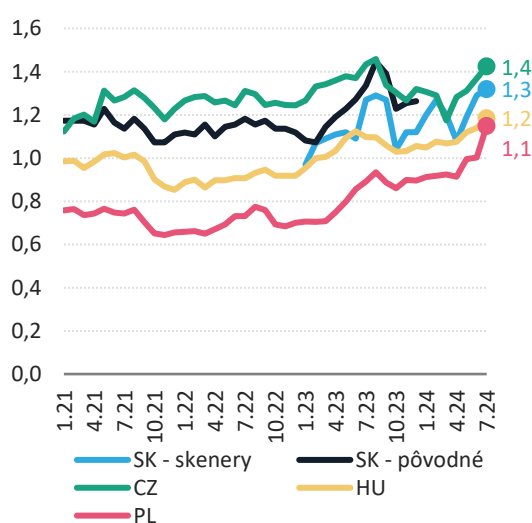
Zdroj: ŠÚ SR, ČSÚ, KSH, GUS

Maslo, cena komodity (v €/100 kg)

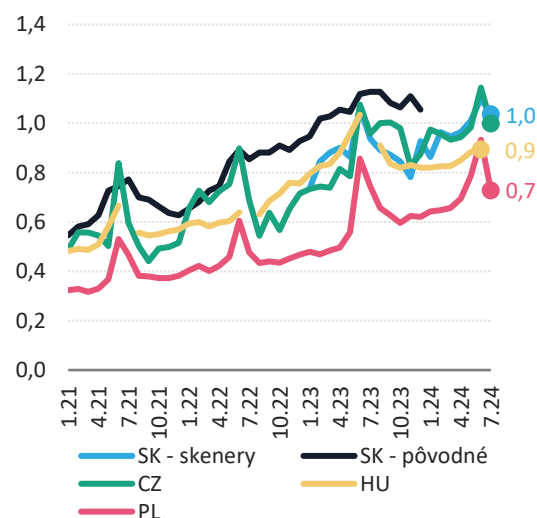
Zdroj: EK

Jablká, maloobchodná cena (v €/kg, bez DPH)

Zdroj: ŠÚ SR, ČSÚ, KSH, GUS

Zemiaky, maloobchodná cena (v €/kg, bez DPH)

Zdroj: ŠÚ SR, ČSÚ, KSH, GUS

Ziskovosť firiem a sektorov v potravinovej vertikále

Mimoriadnu situáciu na trhu s potravinami sme posudzovali aj optikou analýzy ziskov na úrovni jednotlivých sektorov a firiem. Ak bol rast cien výstupných produktov neprimeraný rastu vstupných

⁵ Pôvodné dáta uvádzali cenu 125 g balenia, skenerové dáta uvádzajú cenu 250 g balenia. Maďarský štatistický úrad uvádza cenu 100 g balenia, poľský zase 200 g. Vo všetkých prípadoch je cena prepočítaná na 1 kg.

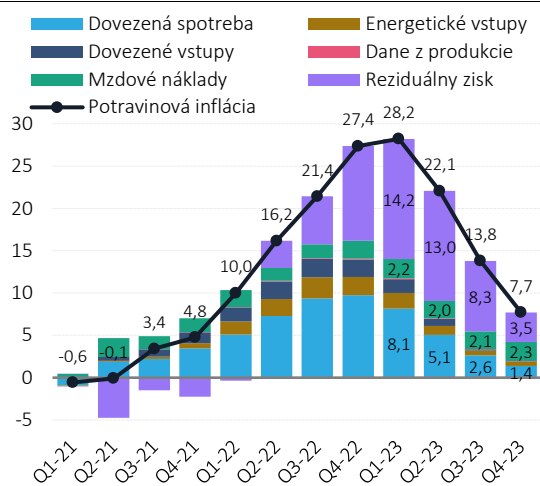

Ministerstvo financií Slovenskej republiky

nákladov firiem, prejaví sa to na vyššej ziskovosti firiem vo výkazoch ziskov a strát. Ročné údaje za jednotlivé firmy a odvetvia pochádzajú z registra účtovných závierok a z databázy Finstat. Pre rozklad rastu cien podľa príspevkov jednotlivých nákladových faktorov a zisku boli použité údaje zo ŠÚ SR a FIGARO tabuliek Eurostatu.

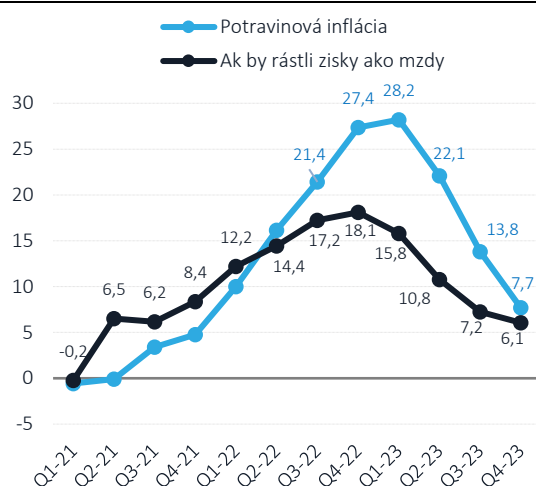
Rast cien potravín počas rokov 2022 a 2023 umožnil výrazný rast ziskov v potravinovej vertikále. Spotrebiteľské ceny potravín rástli výraznejšie, než ceny vstupov (vrátane miezd) v poľnohospodárstve, potravinárskom priemysle a obchode. Napriek vysokému podielu spotreby potravín z dovozu (až 43 %)⁶, **rástli dovozné ceny potravín výrazne pomalším tempom ako tie z domácej produkcie.** Odhadujeme, že drahšími nákladovými vstupmi a dovezenou infláciou je možné v roku 2023 vysvetliť len zhruba polovicu medziročnej potravinovej inflácie. Nevysvetlený rozdiel prisudzujeme nárastu nominálnych hrubých ziskov v potravinovej vertikále. Odhadujeme ak by zisk firmám rástol rovnako rýchlo ako mzdy zamestnancom, potravinová inflácia by bola v roku 2023 nižšia až o 7,6 p.b. a dosiahla by medziročný rast okolo 9,7 %.

Rozklad rastu cien potravín podľa príspevkov jednotlivých faktorov od začiatku roku 2021

Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR, IFP

Odhad výšky potravinovej inflácie ak by firmy pretavili do cien aj rast ziskov na úrovni rastu miezd

Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR, IFP

Podľa účtovných závierok rástla ziskovosť počas inflačnej krízy najmä v poľnohospodárstve a potravinárstve. Z pohľadu ziskovosti sa v roku 2022 najviac darilo poľnohospodárstvu a v roku 2023 si polepšilo odvetvie výroby potravín. Maloobchod si počas tohto obdobia udržal stabilné marže a miera ziskovosti v tomto odvetví výrazne nerástla. Tento vývoj naznačuje, že svetový šok cien potravín najprv navýšil zisky v prvovýrobe a odtiaľ sa prelieval ďalej do výrobných a nakoniec do spotrebiteľských cien.

V roku 2023 klesol v poľnohospodárstve pomer ziskov pred zdanením k celkovým výnosom na 3,5 %. To predstavuje 60 % pokles v porovnaní s rokom 2022, kedy poľnohospodári dosiahli rekordné zisky. V porovnaní s predkrízovým rokom 2019 však poľnohospodári zaznamenali približne 27 % nárast hrubej marže. Najvýraznejší pokles ziskovosti sa prejavil v sektore pestovania obilnín, čo je spôsobené návratom cien poľnohospodárskych komodít k predkrízovým úrovňam. Naopak, chovateľom hydiny a ošípaných sa podarilo zachovať alebo dokonca zvýšiť zisk na jedno euro výnosov. V nominálnom

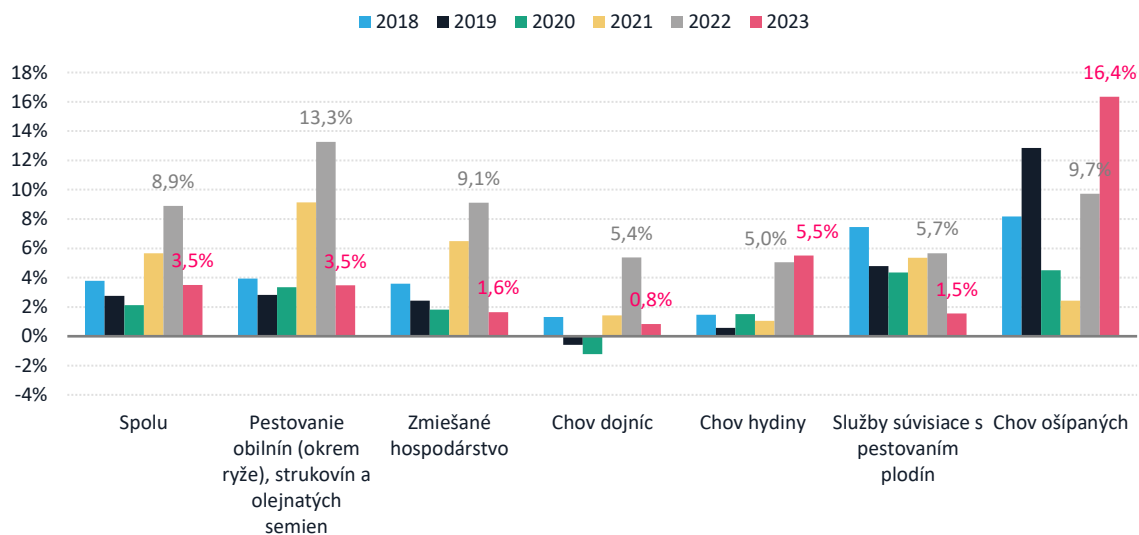
⁶ Zdroj: Eurostat, ONS, IFP, kategória: potraviny a nealkoholické nápoje.

Ministerstvo financií Slovenskej republiky

vyjadrení poľnohospodárstvo v roku 2023 dosiahlo celkový zisk pred zdanením vo výške 144 miliónov EUR, čo predstavuje pokles o 61 % oproti roku 2022, avšak nárast o takmer 70 % oproti roku 2019.

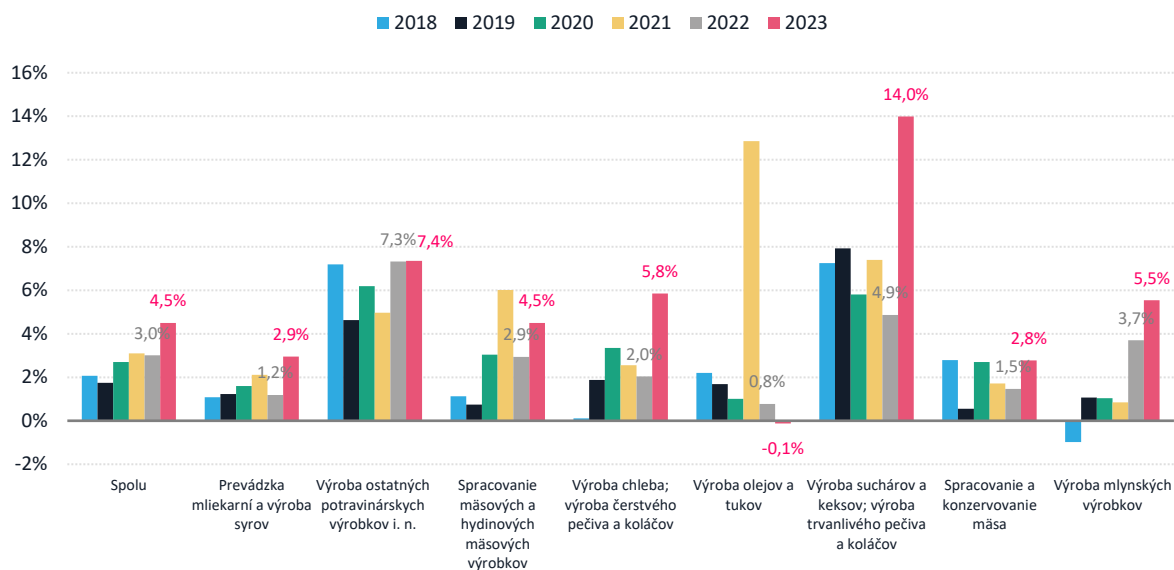
Pomer zisku pred zdanením k výnosom v najväčších poľnohospodárskych odvetviach

Zdroj: Fístat

V odvetví výroby potravín sa v roku 2023 zvýšil pomer ziskov k výnosom na 4,5 %. V porovnaní s rokom 2022 sa hrubé marže v tomto sektore zvýšili o polovicu a celkový zisk pred zdanením vzrástol medziročne o 37 % na 229 mil. EUR. Potravinári zaznamenali v minulom roku výrazný rast ziskov, pričom celkový zisk odvetvia bol v porovnaní s rokom 2019 viac ako trojnásobný. Medziročný nárast ziskovosti bol zjavný v mliekarenskom priemysle aj pri spracovaní mäsa, no najväčší rast hrubých marží zaznamenalo odvetvie výroby suchárov, keksov, trvanlivého pečiva a koláčov.

Pomer zisku pred zdanením k výnosom v najväčších odvetviach potravinárskej výroby

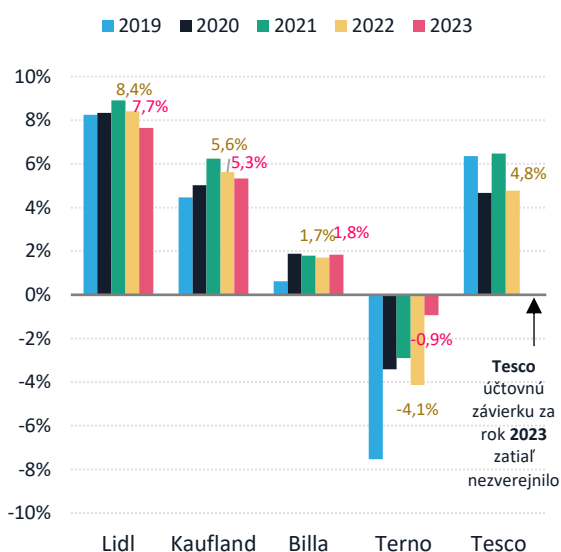

Zdroj: Fístat

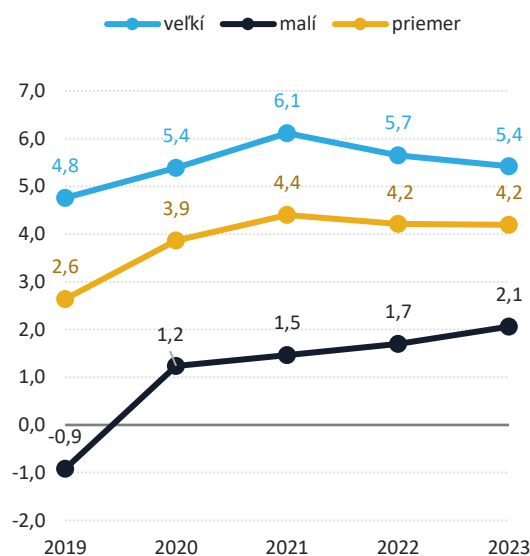
V roku 2023 zisky generované z jedného eura výnosov v najväčších maloobchodných reťazcoch buď mierne klesli, alebo stagnovali. Z pohľadu tržieb Lidl zaznamenal mierny pokles hrubej marže na 7,7 %, pričom jeho celkový zisk pred zdanením dosiahol 160 mil. EUR. Podobný, mierny pokles ziskovosti zaznamenal aj Kaufland, zatiaľ čo Billa skôr stagnovala. Tesco v čase tvorby analýzy nezverejnilo svoju účtovnú závierku za rok 2023. Zvyšok odvetvia predaja potravín, ktorý je tvorení menšími firmami dosahuje výrazne nižšiu ziskovosť v porovnaní s veľkými reťazcami, ktoré dokážu dosahovať vyššiu efektívnosť a výnosy z rozsahu. Údaje z účtovných závierok naznačujú, že maloobchodné reťazce výrazne neprofitovali z obdobia vysokej inflácie. Rast cien potravín bol v roku 2022 poháňaný zvýšenými cenami u prvovýrobcov a následne v roku 2023 zvýšenými cenami u spracovateľov potravín.

Pomer zisku pred zdanením k výnosom u najväčších maloobchodných reťazcov

Zdroj: Finstat

Pomer zisku k výnosom v maloobchode s potravinami (v bodoch) podľa veľkosti predajcov

Pozn.: Veľkí predajcovia obsahujú reťazce: Lidl, Kaufland, Billa a Terno (Tesco vynechané kvôli nedostupným dátam za 2023)
Zdroj: Finstat

S poklesom inflácie začali domácnosti od roku 2024 zvyšovať svoju spotrebu. Reálna spotreba v prvej polovici roka rástla o 3 % a pozitívne sa vyvíjajú aj tržby v supermarketoch, čo signalizuje, že dostupnosť a spotreba základných potravín nie sú ohrozené. Celková reálna spotreba domácností v prvej polovici roka 2024 medziročne vzrástla o 3 %. Pokračovanie oživenia spotreby naznačuje aj rast reálnych príjmov a reálne tržby v supermarketoch, ktoré boli v júli medziročne vyššie o 4,9 %. Tieto údaje indikujú, že domácnosti aktuálne neznižujú spotrebu základných potravín a nie je ohrozená ani ich dostupnosť.

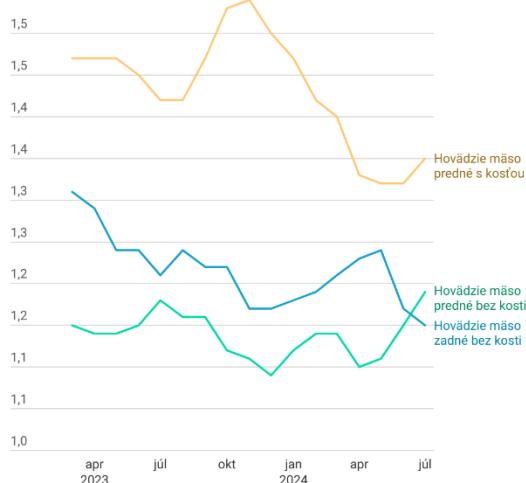

2. Pomer spotrebiteľských a odbytových cien vybraných základných druhov potravín

Na preskúmanie mimoriadnej cenovej situácie sme použili aj údaje o obchodnom rozpätí pri predaji potravín v maloobchode. Konkrétne používame pomer medzi koncovými-spotrebiteľskými cenami a cenami, za ktoré maloobchod tieto potraviny nakupuje od svojich dodávateľov. Tieto údaje na mesačnej báze poskytllo Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky.

Pomer spotrebiteľských a odbytových cien sa pre väčšinu sledovaných produktov oproti roku 2023 znížil. Spolu so zvoľnením inflácie začal klesať aj pomer spotrebiteľských a odbytových cien potravín. Jednotkové náklady však na úrovni jednotlivých produktov nie je možné spoľahlivo odhadnúť. Výraznejší rast sme v posledných mesiacoch nezaznamenali pri žiadnom z vybraných sledovaných tovarov. K mimoriadnej cenovej situácii teda nedochádza.

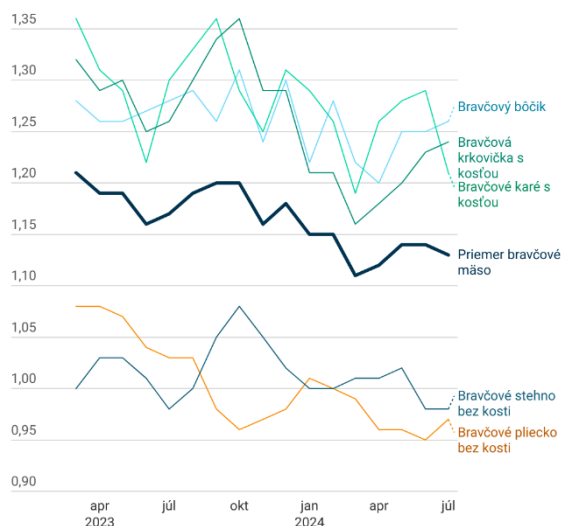
Hovädzie mäso – pomer spotrebiteľskej a odbytovej ceny

Graf: IFP • Zdroj: MPRV SR • Vytvorené pomocou Datawrapper

Zdroj: MPRV SR, ŠÚ SR

Bravčové mäso – pomer spotrebiteľskej a odbytovej ceny

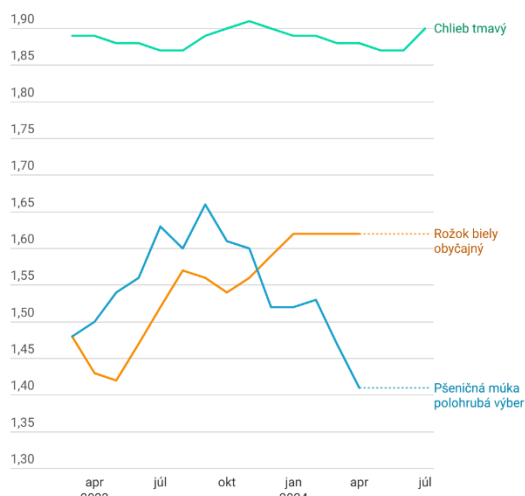
Graf: IFP • Zdroj: MPRV SR • Vytvorené pomocou Datawrapper

Zdroj: MPRV SR, ŠÚ SR

Ministerstvo financií Slovenskej republiky

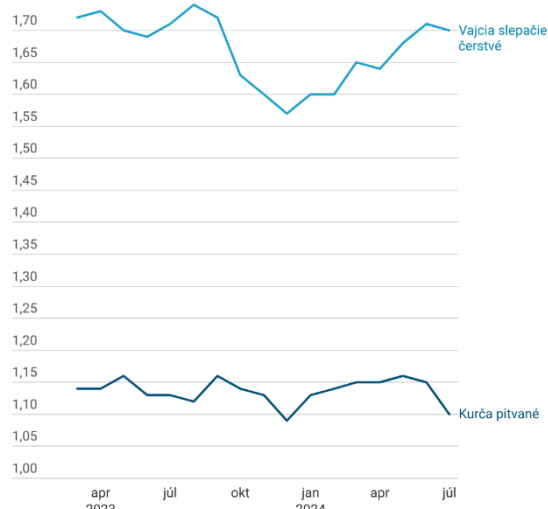
Múka a pečivo – pomer spotrebiteľskej a odbytovej ceny

Graf: IFP • Zdroj: MPRV SR • Vytvorené pomocou Datawrapper

Zdroj: MPRV SR, ŠÚ SR

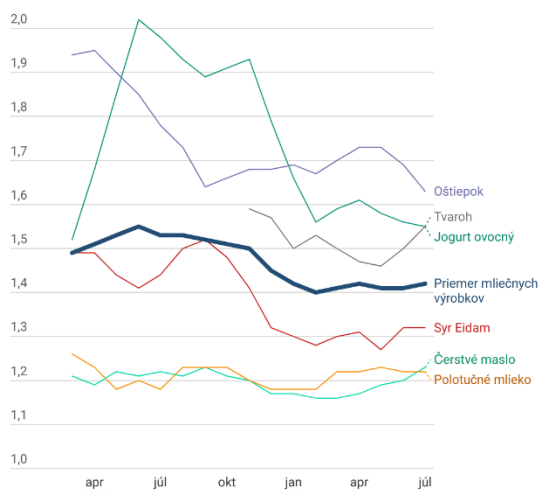
Vajcia a kuracie mäso – pomer spotrebiteľskej a odbytovej ceny

Graf: IFP • Zdroj: MPRV SR • Vytvorené pomocou Datawrapper

Zdroj: MPRV SR, ŠÚ SR

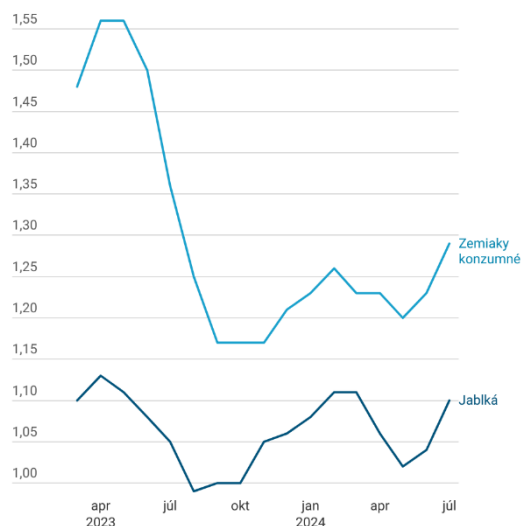
Mliečne výrobky – pomer spotrebiteľskej a odbytovej ceny

Graf: IFP • Zdroj: MPRV SR • Vytvorené pomocou Datawrapper

Zdroj: MPRV SR, ŠÚ SR

Zemiaky a jablká – pomer spotrebiteľskej a odbytovej ceny

Graf: IFP • Zdroj: MPRV SR • Vytvorené pomocou Datawrapper

Zdroj: MPRV SR, ŠÚ SR

Záver

Tempo rastu cien potravín na Slovensku sa v roku 2023 stabilizovalo, k čomu prispel pokles cien energií a poľnohospodárskych komodít na svetových trhoch. Od apríla do konca roku 2023 zostali spotrebiteľské ceny potravín na Slovensku v priemere nezmenené. Novoročné zvýšenie cien potravín bolo oveľa miernejšie než historický priemer a v medziročnom porovnaní inflácia klesala. Poklesom inflácie v prvej polovici roku 2024 rástla reálna spotreba o 3 %, čo naznačuje aj rast reálnych príjmov a reálnych tržieb v supermarketoch, ktoré boli v júli medziročne vyššie o 4,9 %.

V septembrovej aktualizácii sa potvrdzuje, že na Slovensku sú v porovnaní so susednými štátmi nižšie ceny mäsa, no vyššie ceny chleba, jablák a zemiakov. V prípade bravčového karé, kurčiat a hovädzieho mäsa je cena na Slovensku v porovnaní s Poľskom o 20 % nižšia. Mlieko je oproti Maďarsku a Poľsku taktiež lacnejšie o 10 % až 20 %. Naopak vyššie sú ceny chleba, no pri chlebe nemusia štatistické úrady porovnávať úplne totožné produkty, čo môže vysvetľovať pozorované cenové rozdiely. Ceny vajec klesli v posledných mesiacoch na úroveň ceny v Česku. Cena masla je na Slovensku mierne vyššia než v Česku, no nižšia než v Poľsku a Maďarsku. Syr Eidam je na Slovensku drahší oproti susedným krajinám asi o 10 %. Jablká a zemiaky sú na Slovensku drahšie než v Poľsku a Maďarsku asi o 20 %, no cenovo sú na rovnakej úrovni ako v Česku.

Svetový šok do cien agrokomodít a energií navýšil nielen náklady, ale aj ziskovosť firiem:

- V poľnohospodárstve v roku 2023 klesol pomer ziskov pred zdanením k celkovým výnosom na 3,5 %. To predstavuje 60 % pokles v porovnaní s rokom 2022, kedy poľnohospodári dosiahli rekordné zisky.
- V odvetví výroby potravín sa v roku 2023 zvýšil pomer ziskov k výnosom na 4,5 %. V porovnaní s rokom 2022 sa hrubé marže v tomto sektore zvýšili o polovicu a celkový zisk pred zdanením vzrástol medziročne o 37 % na 229 mil. EUR. Potravínari zaznamenali v minulom roku výrazný rast ziskov, pričom celkový zisk odvetvia bol v porovnaní s rokom 2019 viac ako trojnásobný.
- V roku 2023 zisky generované z jedného eura výnosov v najväčších maloobchodných reťazcoch buď mierne klesli, alebo stagnovali. Z pohľadu tržieb Lidl zaznamenal mierny pokles hrubej marže na 7,7 %. Podobný, mierny pokles ziskovosti zaznamenal aj Kaufland, zatiaľ čo Billa skôr stagnovala. Zvyšok odvetvia predaja potravín, ktorý je tvorený menšími firmami dosahuje výrazne nižšiu ziskovosť v porovnaní s veľkými reťazcami, ktoré dokážu dosahovať vyššiu efektivitu a výnosy z rozsahu.

Cieľom analýzy bola aktualizácia zistení o existencii mimoriadnej trhovej situácie s priamym vplyvom na ceny základných potravín na tuzemskom trhu ohrozujúcim ich cenovú stabilitu alebo dostupnosť. Vzhľadom na daný cieľ aktualizácia analýzy preukázala, že nie je ohrozená dostupnosť a spotreba základných potravín.

Vzhľadom na tieto zistenia považujeme realizáciu opatrení na podporu cenovej stability a dostupnosti základných potravín, ktoré boli súčasťou Analýzy cenového vývoja základných druhov potravín 2/2023, za dostatočnú.